

W 73511

Auhinnatöð

Friedrich -
Paas, Eugen

Auhinnatöö
473511

1. det. 1927. a. Tema auhinnatöö
vääriliseks arvutat
Autor: Händ ned. Friedrich
- Eugen Paas
õige: Jhannaerby

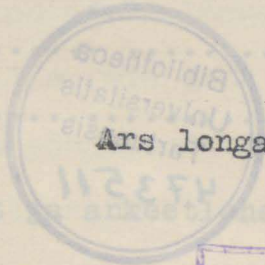
SEGA - ABIELUD ja NENDE MÕJU

RAHVUSELE PIIRIÄRSETES MAA -

KONDADES EESTIS.

Tartu ülikooli Sekretär

Sega-abiellud ja nende sagedus Petserimaal	18.
Kondades Eestis	27.
Kokkuvõte	32.
Kirjandus	38.
Lisa: tabel, kaart	

Ars longa - vita brevis.

A.A
473511

Tartus, 25. oktoobril 1927a.

473511

SEGA - ABIRLUD Ja NENDE M. 3. U

Tartu ülikooli Raamatukogu

HAHVUSLIK PIRIÄRSTES M. A. -

KONDABES EESTIS

via provis.

1.9
1902

Tartu, 25. oktoobril 1928.

Sisukord.

Eessõna	lk.
Üldist Petserimaa oludest	2.
Sega-abiellud ja nende sagedus Petserimaal	6.
Sega-abiellude mõju rahvusele Petserimaal	18.
Kokkuvõte	27.
Kirjandus	37.
	38.

Lisa: Tabel, maakaart ja ankeetlehed.

Enne kehtestamist võtsin siin ette lühema-ajalise
kõrvalduse uurimiseks ümbruskonda. Andmete kogumisel näitasid
suurt lahkust ja vastutulekut ning kergemaid uurimisi igapäi
kohapealseid arste, vaimulikuid, kooliõpetajaid, vallasekretäreid ja

teised aastad. E e s s ô n a tegelased.

Seades endale eesmärgiks uurida sega-abielusid ja nende mõju rahvusele piiriäärsetes maakondades Eestis, võtsin ette reisu 1927a. suvel Petserimaale. Reis kestis üldse kaheksa nädalat, 24. juunist kuni 24. augustini. Tutvudes oludega kohapeal, valisin endale vastavalt keskkohதாகে lõuna pool Valk-Irboska raudteed Troitsa mõisa Vilo vallas, mis asub Petseri linnast umbes 15 kilomeetrit lõuna poole ja põhjapool ülalnimetatud raudteest Satserinna aleviku, Satserinna vallas, mis asub umbes 15 kilomeetert Petseri linnast põhja-ida poole.

Neist keskkohதாகে võtsin siis ette lühema-võipikemaajalise kestvusega uurimisreisusid ümbruskonda. Andmete kogumisel näitasid suurt lahkust ja vastutulekut ning kergendasid uurimist igapidi kohapealsed arstid, vaimulikud, kooliõpetajad, vallasekretärid ja

teised ametnikud ning seltskonna tegelased.

Kuna vastavates ametiasutustes andmed mind huvitavate abielude rohkuse ja asukoha kohta puudusid, tuli eestkätt alati puuduvate andmete hankimiseks mainitud tegelaste, kui kohapealsete olude tundjate, poole pöörata. Eriti tuleb ära märkida siinkohal kooliõpetajate vastutulelikkust ja huvi asja vastu, kes minuga pea alati külast külla kaasa rändasid ja sega-abielusid kätte juhatasid. Selle tõttu oli mul võimaldatud ka pea kõiki uurimiseks kohaseid perekondi kätte leida ning neid vaatluse alla võtta.

Läbi sai käidud kõik vallad Petserimaal, välja arvatud Senno ja Laura vallad, kus usaldustäratavate andmete järele sega~~abielusid~~ abielusid eestlaste ja venelaste vahel ette ei tule, olles puht vene ehk vene ja lätigi segavallad.

vajalikud ja said küsimuslehele võetud selle eesmärgiga, et neid soovikorral mõneks teiseks otstarbeks ära võib kasutada.

Lõpuks tänan siinkohal kõiki neid, kes nii nõu kui jõuga käesolevatele uurimistele kaasa on aidanud.

ÜLDIST PETSERIMAA OLUDEST.

Enne kogutud materjalide lähemale käsitlesele asumist, tutvume siinkohal lühidalt Petserimaa üldiste oludega.

Praeguses Petseri maakonnas elavad, nagu teada, peale Petseri eestlaste või - nagu neid üldiselt nimetakse - setude, veel venelased ning Laura piirkonnas lätlased.

Endise nelja valla: Lobodka, Panjakovitsi, Petseri ja Irboska asemel on Eesti iseseisvuse ajal maakond kümneks vallaks jaotatud:

Meremäe, Petseri, Satserinna, Järvesoo, Kulje, Senno, Irboska, Vilo, Rotova ja Laura. Maakonna linnaks on Petseri, kus asub ka greeka-ortodoks-usuliste esimese klassi vana klooster. Uute administratiiv-piiride kindlaksmääramisel on püütud arvestada maal asuvate rahvuste elamispiirkondadega. See on osalt ka õnnestanud. Nii on Irboska, Senno ja Kulje vallad puht vene vallad, kuna Laura ja Rotova vallas peamiselt lätlased ning venelased elavad. Setusid neis valdades üldse ei ela või kui elab, siis ainult mõni üksik perekond.¹⁾ Teised ülejäänud viis valda on kas puht setu ehk jällegi segavallad, kus setud ülekaalus on.

1) Rotova vallas ainult kaks setu perekonda.

Millest või kust on saanud oma alguse „Setu“, „Setukene“ nimetus, ei ole kindlasti teada. Dr. O.Kallas arvab, see olevat pool pilkenimi, mida luteriusulised eestlased oma greeka-ortodoksusulistele suguvendadele olevat annud.¹⁾ J. T r u s m a n leiab selle nimetuse sama vana olevat, kui näiteks mulk, ugalane jne.²⁾

Petseri eestlased ise nimetavad end järjekindlalt setuks ja ei näi vastavat nimetust sugugi pilkenimetuseks võtvat. Sisemaa eestlasi nimetavad nad eestlasteks, samuti nagu nad kõiki uuendusi

1) O.KALLAS. Einiges über die Setud. Sitzungsberichte der Gelehrten Estnischen Gesellschaft 1894. Dorpat 1895, lk.81.

2) .И.ТРУСМАН. Полуверцы Псково-Печерскаго края. Живая старина. Периодическое издание Отделения этнографии Императорскаго Русскаго Географическаго Общества. Выпуск I, С-Петербург. 1890, lk.35.

1) J. TRUSMAN: loco citato, lk.35.

ja nende omadest erinevaid kombeid eesti nimega austavad, nagu eesti riides, eesti usk jne.

Minu küsimuste peale, mis rahvusest kõneleja on, kas eestlane või venelane, vastati - setu. Ja sääraseid vastuseid ei saanud ma mitte üks kord, vaid korduvalt.

Venelased nimetavad setusid pooleusulisteks (полуверцы).
Miks nad sääraselt oma kaaskodanikkusid kutsuvad, ei osatud mulle seletada. „Ei või teada, nii hüüdsid juba meie isad neid!“ (А не можем знать, так их уже и наши отцы звали). J.Trusman arvab nime-
tuse sellest ajast pärit olevat, kus setud, vastu võttes greeka-
ortodoks usku, jätkasid esiisade usulisi kombeid ja talitusi.¹⁾

Et setud eestlased on, ei tarvita siinkohal loomulikult mitte

1) Dr. kinnitamist.

1) J.TRUSMAN: loco citato, lk.35.

Dr. J. H u r d a arvates on setud võrukate ida haru. Lahkumine, või otsemini - lahutamine võrukatest olla sündinud juba Truvori aegadel, kus setud Vene riigi piiridesse jäid, kuna võrukaid samal ajal Saksa, Poola ja Rootsi valitsused kordamööda valitsesid. ¹⁾ J.Trusman loeb setusid aborigunlasteks, viimaseks soomesugu rahvaste haruks, mis kunagi terve peipsitaguse maa ja suurema osa end.Pihkva kubermangust oma alla olla võtnud, ja vaidleb vastu seisukohale, nagu oleksid setud eesti sisemaalt kunagi oma praegusele asukohale rännanud. ²⁾

Kui palju sellel väitel tõe põhja all, ei kuulu siinkohal arutlusele.

Setud on greeka-ortodoksusulised. Jumalateenistus kirikutes sündis seniajani vene resp.kirikuslaavi keeles. Vaimulikud olid

1) Dr.J.HURT. Über die Pleskauer Esten oder die sogenannten Setukesen. Helsingfors 1904, lk.5.

2) J.TRUSMAN: loco citato, lk.36.

enamasti umbkeelsed ja sageli tuli neil rahvaga tõlgi kaudu asju ajada.

Sellepeale vaatamata, et nad juba ammust ajast on vene kultuuri ja kiriku mõju all seisnud, on nad oma rahvust ja rahvapära siiski alalhoidnud ning „sama palju venestanud, nagu sisemaa eestlased saksastanud on“, nagu seda Dr.O.Kallas eelpoolnimetatud ülevaates tabavalt ütleb. Setu naised kannavad praegugi veel traditsioonilist rahvariidet ja ei mõtlegi sellest nii pea lahkuda, olles väga uhked oma ehete kauniduse peale. Litvino külas, Satserinna vallas, olid noored tüdrukud end rahvariidete kandmisest lahti ütelnud, kuid see meelemuutus ei saanud kaua kesta, sest, kes mehele tahtis saada, pidi rahvariided jällegi selga tõmbama või muidu jäi kas või vanaks tüdrukuks. Seda aga sealpool eriti ei soovita.

See on kujukaks näiteks, kuidas seal rahvas kindlalt rahva-

pärast kinni hoiab. Setud on kogu, nõnda ütelda - ihu ja hingega - veel esiisade kommetes kinni. Vast on see üheks teguriks, miks venestamise mõjule on suudetud seniajani tagajärjekalt vastu pidada. Vaatamata sellele, et elatakse venelastega külg külje vastu sõna otsekohesemas mõttes, sest tuleb ette segakülasi, kus ühel pool küla otsas venelased, teises setud elavad, on venekeele oskus viimaste juures väga nõrk. Venekeelt valdavad ainult mehed ja sedagi nõrgalt, naised ei oska aga sugugi. Venelaste kohta setukeele mõistmises tuleb samane nähtus esile. Tuleb muidugi külasid ette, mis venestanud on, nagu seda Korõs^{va}lova küla kohta Vilo vallas oletatakse, kuid ka ümberpööratud nähtusi tuleb ette. Nii on Küllatüva küla Meremäe vallas setustanud. Vanema küla elaniku seletuse järele olla varemalt nimetatud külas ainult kolm (3) setu perekonda elanud, praegu nimeta-

vad aga kõik küla elanikud end setudeks. Ühes talus samas külas kohtasin täiskasvanud perepoega, kes vabalt eesti keelt valdas ja end setuks, resp. eestlaseks, nimetas. Ka perekomanime olid nad eestipärase valinud. Lahemal järelpärimisel selgus aga, et perekomas ühtegi eestlast, resp. setut, ei olnud. Elusolevad vanemad nimetasid end samuti setudeks, resp. eestlasteks, ehkgi nad tõelikult venelased olid. Ka kohtasin ma K *uurakese* | Брэдзелева | külas, Vilo vallas, ühte eite, kes külasse naiseks oli toodud, setu riideid kandvat ja soravalt setukeelt kõnelevat, tõelikult oli ta aga, nagu järelpärimisel selgus, siiski venelane.

Sama nähtust konstateerib ka Dr. O. Kallas oma tähelpanekute põhjal. Toome siinkohal väljavõtte tema kõnest, peetud 1894a. Eesti

1) Ôpetatud Seitsis: " Fürs Erste halten sich hier die beiden Völker

Report 1896, 14. 33.

Dr. O. Kallas: see elab 18. 11.

noch so ziemlich das Gleichgewicht; sind einige wenige ursprünglich setukesische Dörfer russifiziert, so hörte ich dafür von manchen Setud, besonders Weibern sagen, sie seien eigentlich Russen, hatten aber ihre Sprache vergessen. „Vinne tütrigu pandva Setu rõiiva pääle, saa ei muidu mihile“ - erklärt vielleicht theilweise den Wechsel der Nationalität“. ¹⁾

Küla kirmastel (simman, pidu) panin tähele, et mõlemad rahvused, setud ja venelased, end eraldi hoiavad. Erilist sõprust nende vahel seal välja ei paistnud. Üldiselt võttes saavad aga mõlemad rahvused kaunis hästi omavahel läbi ja erilist vaenu ei näi olevat.

Kultuuriline tasapind on nii setude kui ka venelaste juures kaunis madal. See tuleb muidugi suurelt osalt vene kooli ning kiriku

1) ~~Sitzungsberichte der Gelehrten Estnischen Gesellschaft 1894, Derpat 1895, lk. 83.~~

Dr. O. Kallas: loco citato lk. 83.

arvele kirjutada. Nende arvele tuleb panna ka rahva seas lohkavat ebausku. Viimasel ajal on aga, tänu tihedale omakeelsele kooli- võrgule ja korraldusele, et jumalateenistused kirikutes rahvale arusaadavas keeles sünnivad, suurt pööret paremusele märgata.

Mis enim kultuurilise tasapinna kohta üldse öeldud, peab siin veel eriti toonitama tervishoidliste olude kohta. Vastavalt tervishoiu personaalilt saadud teadete põhjal, on eriti laiali lagunenud rahva seas veneerilised haigused (neist kõige enam lues) ja trachoma.

Maad on võtnud suur alkoholi ning eetri tarvitamine, milliste pahede vastu võitlemine suuri jõupingutusi nõuab. Eriti suur on eetri või liikva, nagu rahvas teda nimetab, tarvitamine. Eelistakse liikvat piiritusest sellepärast, et liikvat juues, olevat "pohmel" või "kassiahastus" järgmisel päeval palju tühisem ja kergemini mõõduv,

kui piirituse või viina joomise järele. Eetri tarvitamine setude ja venelaste hulgas Petserimaal ei ole uuema aja nähtus, vaid oli juba kaugelt enne ilmasõda rahva hulgas laialt maad võtnud. Prof. A. L ü ü s juhib juba 1909 aastal ühes oma kirjutuses sellele väärnähtusele tähelepanu. „Ometi peame liikvast kõnelema! Meie juures, Võru ja Petseri ümbruses, kasvab aast-aastalt liikva ehk eetri joomine. Mõned joovad teda juba mitukümmend aastat. 1908a. on üksi Võru vaksali kaudu 1202 puuda eetrit ^{Kollodiumi} ~~petroleumi~~ nime all sisse toodud. Mõnes kohas arvatakse eetril suur vägi olema. Ta pidavat kõikide haiguste parandaja olema. Sellepärast andvat mõned teda isegi väikestele lastele!” 1)

Arstiabi kättesaadavamaks tegemiseks on asutatud velskeri

1) Dr.A.Lüüs. Liikva ehk eeter. Tartus 1910., lk.3-4.

punktid, kust nii arstiabi kui ka arstimeid vähese tasu eest võib saada. Velskeri punkti juhatajateks on arstid. Naisorganisatsioonide Liidu poolt on Troitsa mõisas, Viilo vallas, emade ja laste nõuandepunkt avatud, mis eduga töötab.

Rahva majanduslist seisukorda, mis praegu palju soovida jätab, loodetakse tõsta sellega, et iganenud hingemaade süsteem kadumisele on määratud ning kohtade kruntiajamisele on asutud.

--oOo--

Antropoloogias on kindlaks teinud tõiasja, et rahvuste segunemisi ka kõige vahemastel saarekestel ette tuleb. Segunemisi tuleb ette mitte ükski rahvuste, vaid ka rasside vahel. Nii on romaani Ameerika tugevalt negri ja indiani verega segatud. P. Ameerika Ühisriikides on suuremal osal osariikides veresegunemine musta ja valge, mõnel isegi valge ja kollase rasside vahel seadu-

SEGA-ABIELUD JA NENDE SAGEDUS PETSERIMAAL.

Eelpool on puudutamata jäetud sega-abiellud ja nende sagedus Petserimaal setude-venelaste vahel. Püüame seda küsimust siinkohal lähemalt käsitleda.

Rahvuste segunemine leiab ja on aset leidnud mitmesuguste rahvuste vahel. Ajaloost võime meie sageli näiteid leida, kus aegade kestel mitmesugused rahvused segunenud ja isegi ühte sulanud on. Antropoloogia on kindlaks teinud tõsiasi, et rahvuste segunemisi ka kõige vähematel saarekestel ette tuleb. Segunemisi tuleb ette mitte üksi rahvuste, vaid ka raasside vahel. Nii on romaani Ameerika tugevalt neegri ja indiani verega segatud.

P.-Ameerika Ühisriikides on suuremas osas osariikides veresegamine musta ja valge, mõnes isegi valge ja kollase raassi vahel seadu-

sega keelatud. Selle tagajärjena on aga kombeks saanud teisest tõust kõrvalnaiste pidamine.¹⁾ Seadusandlusega, nagu näeme, ei saa ära hoida veresegamist. Puhast tõugu ei ole õieti olemaski. Ka eesti rahvas ei ole puhast tõugu, nagu R.Villems hiljuti oma väitekirjas püüdis tõestada. Meie rahvas on aegade vältel segunenud taanlaste ja rootslaste, sakslaste ja venelastega. Rahva segunemine kestab meil ka praegu edasi, andes umbes 4% kogu abielude arvust Eestis.²⁾

Kõige soodsamad tingimused veresegunemiseks on loomulikult

1) Géza von HOFFMAN. Die Rassenhygiene in den Vereinigten Staaten von Nord-Amerika. München 1913, lk.67.

2) Dr.med.J.VILMS. Abinõud ja teed tõutervise tõstmiseks. Pärivus ja valik. K/ü."Loodus", Tartus, 1927. lk.281.

neis paikades, kus rahvused vahetumalt ja kõige laiemas ulatuses üksteisega kokku puutunud, s.o. piirimaadel. Harilikuks ja endastmõistetavaks nähtuseks on, et riikide piirid pea kunagi rahvaste etnograafiliste piiridega ei ühtu, ning selle tagajärjel paratamatult riigi piiridesse suuremal või vähemal arvul teisest rahvusest kodanikkusid satub. Sellega on loodud soodus pind vereseGUNemiseks, sega-abiellude tekkimiseks.

Sarnase piirimaana, kus sega-abiellude tekkimiseks kõige soodsam pind on, tuleks meil eestkätt vaadelda Petseri maakonda, sest nagu juba eelpool nägime, asub seal eesti soost elanikkude kõrval kaunis suurel arvul muulasi, peamiselt venelasi. Eeltoodud kaalutluste põhjal võiks oletada, et nimetatud maakonnas sega-abiellusid ka tõesti õige tuntaval arvul ette tuleb.

Kokku 6 valda 29 küla 49 sega-abiellu

Sellega on ka osaliselt seletatav, miks uurimisereis piirimaa-dest just Petserimaale sai ette võetud.

Nagu juba kord varem tähendatud, läks mul korda leida kuues (6) vallas 29 küla, kus kokku 49 sega-abieliu ette tuli.

Liigitades uuritud sega-abieliusid valdade järele

T a b e l nr. 1.

Valla nimetus	Külade arv	Sega-abieliude arv
Vilo	15	26
Meremäe	1	2
Satserinna	5	6
Järvesoo	3	7
Kulje	2	2
Petseri	3	6

Kokku 6 valda 29 küla 49 sega-abieliu

näeme, et segaabielude arv suhteliselt kõige suurem on Vilo val-
las. Seletatav on see sellega, et Vilo vald üks kõige suurematest
segavaldadest on. Nii elab Vilo vallas üldse 6972 hinge, neist
venelasi 2566 ja lätlasi 43 hinge. Meremäe vallas selle vastu
elab üldse 5955 hinge, neist venelasi ainult ligi 600 hinge ja
lätlasi 38, kuna Kulje vald pea puht vene vald on.

Oletades, et mõned sega-abielud juhuse tõttu registreeri-
mata jäid, tuleb siiski, arvesse võttes üldist rahva arvu nimeta-
tud maakonnas, otsusele jõuda, et sega-abielusid Petserimaal võrd-
lemisi vähe ette tuleb.

Samasele otsusele on varem ka teised Petserimaa olude uuri-
jad jõudnud. Toome selleks väljavõtte Dr. J. Hurt^{da} poolt Keiserli-
kus Vene Geograafia Seltsis 4. dets. 1903a. peetud kõnest. "Heiraten

zwischen Russen und Setukesen sind sehr selten. Herr Mutovozov, der ältere Priester in Petschur, teilte mir mit, dass in seiner Gemeinde, die 3000 Seelen zählt, in den 23 Jahren seiner Amtsführung nur zwei Mischehen vorgekommen seien." 1)

Samasugune on Dr.O.Kallase otsus: Im Ganzen sind Mischehen zwischen Setud und Russen (ebenso auch zwischen Setud und lutherischen Esten) selten: "Me üks oma rahva jaost võtam". 2)

J.Trusmani tahelpanekute põhjal, mis tehtud 1885a., tuli sega-abeliusid setude ja venelaste vahel samuti harva ette. 3)

Põhjused, miks sega-abeliusid nimetatud maakonnas võrdlemisi vähesel määral ette tuleb, on mitmesugused. Peamiseks põhjuseks

1) Dr.J.HURT: Loco citato, lk.6-7.

2) Dr.O.KALLAS: Loco citato, lk.83.

3) J.TRUSMANN: Loco citato, lk.36.

näib olevat mõlemapoolne tugev rahvusetunne. Nii setu kui venelane vaatavad üksteise peale nii ütelda, ülevalt alla. Setudele ei meeldi venelaste juures juba naiste riietus, pidades oma rahvariideid kaunimateks. Setude rahvajutu järele olevat Püha-Maarja samaseid riideid kannud, kui nemadki. Venelased omakorda ei pea setusid jällegi oma väaristeks, vaadates nende kui pooleusuliste peale. Takistuseks abiellumisel on ka keeleoskamatus. Nagu eelpool tähendatud, ei valda setu aga vene naised peale oma emakeele teise rahvuse keelt. Setu meeste juures on aga vene keele oskus puudulik. Sama võib ütelda vene meeste kohta setukeele suhtes. Ka teevad vanemad sageli takistusi, kui poeg tahab teisest rahvusest naist võtta. ehk tütar teisest rahvusest mehele minna. Takistusi tehakse peamiselt kaasavara suhtes. Kaasavara aga etendab siin abiellumise juures tähtsat osa. Tütrel meheleminekul antakse kaasavaraks

(priidance) raha, riideid, loomi jne. Esimene jutt kosjadel on "priidance" - kaasavara suuruse üle. Ei ole selle suurus peigmehele vastuvõetav, jäävad kosjad ilma pikema jututa katki ja pruudi isa maksab kosilase poolt toodud viinad kinni. Ei ole kosilane pruudi vanematele vastuvõetav, siis määratakse kaasavara meeleldi väike. Ei saa aga tütar mingil põhjusel mehele, siis ollakse valmis leppima ka teisest rahvusest kosilasega. Sageli kuulsin öeldavat, et see ehk see vene tüdruk või setu piiga toodi majasse kaasavara pärast, andes mõista, et ega teda muidu poleks kositud, aga näe, mees ise vaene, pidi võtma, et elada.

Kui nüüd vaadelda, kumb rahvustest teisega meelsamini abielu sidemeid sõlmib, siis, nagu alljärgnevast tabelist näha,

1) Tabelist nr. 2 on välja jätetud kuus abielu, kus üks abikaasade vanematest segabielust oli sündinud.

kosivad setud sagedamini vene naisi, kui ümberpööratud.

T a b e l nr. 2 ¹⁾

Abikaasade
rahvus

Abielude
arv.

mees setu naine ven.	mees venel. naine setu	mees venel. naine eest.	Kokku
23 abielu	14 abielu	6 abielu	43 abielu

Huvitavaks nähtuseks tuleb siin ära märkida, et vene mehed eestlastega on abiellunud.

Kuuest juhusest on 3 juhusel naine, suvel välistel töodel sisemaal olles, kositud. Kuna kolmel (3) juhusel naise vanemad Võrumaalt sisse on rännanud.

Mis põhjustel setud vene naisi meelsamini kosivad, kui

1) Tabelist nr.2 on välja jäetud kuus abielu, kus üks abikaasade vanematest segaabielust oli sündinud.

1) Dr. J. VILMS: loco citato, lk. 281.

vene mehed setu neiusid, on raske ütelda. Arvatavasti mõjub siin kaasa asjaolu, et setu naised sugugi venekeelt ei valda, kuna vene meeste hulgas setukeelt kõnelejate protsent õige väike on, igatahes hulga vähem, kui setumeeste hulgas venekeelt valdajate protsent.

SEGAABIELUDE MÕJU RAHVUSELE PETSERIMAAL.

Nagu eelmises peatükis nägime, tuleb rahvuste segunemisi nii meil, kui ka mujal ette ja puhast tõugu selletõttu õieti ole- maski ei ole. Mõnelt poolt on arvamist avaldatud, et sega-abiellud meie, eestlaste eneste, liig suure üksteisega veresuguluse tõttu, mis halbu pärivuslisi algeid ähvardab nähtavale kutsuda, nende koondamise kaudu - osalt isegi tarvilikud on ¹⁾.

1) Dr. J. VILMS: Loco citato, lk. 281.

Kas ja kui suurt kasu vereseGUNemine meie rahvale bioloogiliselt võib tuua, on lahtine küsimus, iseäralist kahju aga siit karta ei ole ka põhjust.

Tähelpanu tuleb pöörata aga ilmavaatelisele ja kultuurilisele mõjule ning nende tagajärgedele ja nimelt perekonna ümberrahvustamise mõttes.

Missuguse rahvuse liikmeks segaabiellust sündinud lapsed end täiealisteks saades loevad, ei olene ära mitte juhusest, vaid mitmesugustest mõjutavatest teguritest. Juba sellest momendist, kui laps esimesi sõnu hakkab rääkima, hakkavad ka esimesed rahvust määravad mõjud end maksma panema. Tavaliselt kujuneb keel, millel laps oma esimesi sõnu ja ütelusi katkendlistes lausetes väljendab, keeleks, millel ta pärastpoole mõtleb ja end enam-vähem vabamalt väljendub - emakeeleks.

Kui teisi segavaid mõjusi vahele ei tule, kujuneb emakeeleks enamasti keel, mida vanemad omavahel koduses läbikäimises tarvitavad, s.o., kodune keel. Võib leida ka segaabielsid, kus perekonnas mõlemaid abikaasade rahvuskeeli tarvitatakse, kuid üks neist keeltest on ikkagi koduses läbikäimises esikohal ja see kujuneb siis ka lapse emakeeleks, ta võib aga ka teist kodus tarvitavat keelt kõneleda.

Esimeseks mõjuvaks teguriks, millele pärast muidugi teised seltsivad, on sellega kodune keel.

Koduse keele määrab aga ära omakorda rida mõjusid. Eestkätt tuleb siin arvestada, kumb abielupooltest teise keelt oskab. Kui mees näiteks valdab peale oma emakeele veel keelt, mida kõneleb naine, kuna viimane ainult oma emakeelt oskab, siis muidugi jääb koduseks keeleks naise emakeel.

Koduse Kohtasin Vilo vallas, Davida-Kontsa (Давыдов-Конец) külas abielupaari, kus mees venelane, naine aga eestlane, Võrumaalt kositud oli. Naine ei osanud venekeelt sugugi, vast ainult mõni sõna. Mees kõneles aga eesti keelt enam-vähem vabalt. Selle tõttu kujunes koduseks keeleks eesti ja vene keeled. ⁴ Na. laps rääkis aga ainult eesti keelt.

Valdavad aga mõlemad abielu pooled mõlemaid keeli, siis on koduse keele määrajaks harilikult mees.

Nii näiteks, Moldogõetsi külas, Vilo vallas, üks segaabielu: mees setu - naine venelane. Küla on segaküla, sellega langeb ümbruse mõju ära. Nii naine, kui ka mees valdasid mõlemaid keeli. Koduseks keeleks setu keel. Lapsed kõnelevad ainult setu keelt.

Teine näide. Potalova küla, Vilo vallas. Küla on segaküla. Mees on venelane, naine setu. Mõlemad valdavad mõlemaid keeli.

Kodune keel vene keel. Lapsed kõnelevad venekeelt, setukeelt halvasti.-

Üheks teguriks rahvuse määramisel sega-abiellust sündinud laste juures on ümbruskond. Juba koduse keele peale on ümbruskonnal oma mõju. Laste keeleoskuse peale avaldab ta aga seda suuremat mõju. Vaga sageli kõrvaldab ümbruskonna mõju teised ja kerkib ise esiplaanile.

Olgu näiteks kaks perekonda Sapätje külast Vilo vallas. Küla on puht setu küla. Mõlemas külas olid mehed venelased, naised setud. Koduseks keeleks oli peamiselt vene keel, sest mehed valdasid halvasti setu keelt. Lapsed rääkisid aga mõlemis perekonnas setu keelt paremini kui vene keelt. Seletada tuleb seda sellega, et mõlemas perekonnas olid veel vanavanemad, kes lastestega ainult setu keelt kõnelesid ja külaelanikkude läbikäimise

keeleks oli ainult setu keel. Selge on, et kodu ja ümbrus lapsele oma pitsati rahvuse mõttes peale suruvad. Taieealiseks saades määrab laps oma kuuluvust ühte ehk teise vanemate rahvusse just eelpooltoodud mõjude tõttu. Nii tunnistas end Sokolova külas (Setu küla) Vilo vallas üks perekonna isa setuks. Vanematest oli tal isa setu ja emavenelane olnud. Huvitav on see perekond veel selle tõttu, et ^{siin} ~~üks~~ mees omakorda jällegi oli segaabiellu astunud, abielludes venelasega. Lapsed aga räägivad setu keelt, samuti on koduseks keeleks setu keel.

Siin on muidugi peamiselt ümbruse mõju näha.

Teine näide Kovaslova külast (Vilo vald). Küla on vene küla. (Varem on küll setu küla olnud, nagu kohapealsed tegelased tõendada teadsid). Mees nimetas end venelaseks, oli aga sündinud

sega-abiellust, isa setu, ema venelane. Abiellunud oli venelasega. Kodune keel venekeel. Lapsed räägivad vene keelt, setukeelt halvasti. Kaks teist perekonna pead, sündinud samuti sega-abiellust, samast külast, tunnistasid end küll setudeks, aga olles abiellus venelastega, oli ka neil koduseks keeleks vene keel, ja lapsed kõnelesid vene keelt, setu keelt halvasti.

Nendest naidetest on näha selgesti ümbruse mõju rahvusele.

Rahvusele avaldavad kahtlemata mõju ka koolid, kuid käesolevas uurimispiirkonnas ei paista see aga eriti silma. Tuleb arvestada asjaoluga, et Vene valitsuse ajal koolisid, eriti nimetatud maakonnas, vähe oli. Koolisundust tol korral maakonnas ei olnud. Ka eimeeldinud rahvale vene õpekeel koolides. Dr.O.Kallasele olla üks isa kaebanud, et õpilane ei saa õpetajast ega õpetaja

õpilasest aru: „No umma ku tsika ja lamma; tõne rõhk, tõne määg, mõistai üts tõze keelt.”¹⁾ Arusaadav, et sääraste kooliolude juures vanemad vähe oma lapsi kooli panid. Sellega ei saanud ka kool oma mõju rahvusele mitte avaldada. Eesti iseseisvuse ajal on maa küll tiheda koolivõrguga kaetud, kuid tema mõjust on veel liig varajane kõneleda. Et mõlemad rahvused, kes sega-abielusid annavad, ühist greeka-ortodoks usku on, ei saa siin ka usumõju rahvusele jälgida.

Kodune keel ja lapse keeleoskus, s.t. missugust vanemate rahvuskeeltest ta paremini valdab, on kahtlemata paremateks põhisteks, et otsustada, missuguse rahvuse liikmeks end sega-abielust sündinud laps täisealiseks saades arvab.

1) Dr.O.KALLASÄ Loco citato lk.83.

1) Tabelites nr.3 ja 4 on välja jäetud 6 perekonda, kus abikaasade vanemad sega-abielus olid ja 4 perekonda, kus laste vanadus nende keeleoskust ei lubanud kontrollida.

Meie poolt uuritud perekondades oli koduseks keeleks:

T a b e l nr. 3. ¹⁾

Keel	Setu	Eesti	Vene	Setu Vene	Vene Setu (Eesti)	Kokku
perek. arv	10	2	13	7	7	39

Laste keelte oskus oli järgmine:

T a b e l nr. 4. ¹⁾

Keel	ainult setu	ainult eesti	ainult vene	setu esikohal	vene esik.	Kokku
perek. arv	13	3	10	7	6	39

¹⁾ Tabelites nr.3 ja 4 on välja jäetud 6 perekonda, kus abikaasade vanemad sega-abiellus olid, ja 4 perekonda, kus laste vanadus nende keeleoskust ei lubanud kontrollida.

Kokkuvõtte

Nagu nendest tabelitest näha, on perekonnad, kus koduseks keeleks vene keel ehk venekeel esikohal, ülekaalus perekondadest, kus koduseks keeleks setu keel ehk setu keel esikohal. Laste keeleoskus on aga ümberpööratud. Nende perekondade arv, kus lapsed ainult vene keelt ehk vene keelt paremini oskavad, on vähemuses. Seletatav on see ümbruse ja teiste eelpooltoodud mõjudega.

Nii näeme, et sega-abiellude mõju normaalselt areneb, ümberrahvustamise tundemärkisid ei avalda.

---ooOoo---

- 3) Sega-abiellude mõju rahvusele Põhjalaal areneb normaalselt ja ümberrahvustamise tundemärkisid ei avalda.

---ooOoo---

K o k k u v ô t e .

- 1) Sega-abielusid setude ja venelaste vahel Petserimaal tuleb harva ette. Põhjusteks on mõlemapoolne tugev rahvusetus, üksteise keele mittemõistmine ja majanduslised tingimused.
- 2) Ettetulevate sega-abielude juhtumistel võib tähele panna, et setu mehed sagedamini vene naistega abielluvad, kui vene mehed setu naistega. Põhjuseks on, et setu meeste hulgas venekeelt kõnelejate arv suhteliselt suurem on kui vehe meeste hulgas setukeelt kõnelejate oma.
- 3) Sega-abielude mõju rahvusele Petserimaal areneb normaalselt ja überrahvustamise tundemärkisid ei avalda.

K I R J A N D U S .

=====

- 1) G.v.HOFFMANN. Die Rassenhygiene in den Vereinigten Staaten von Nordamerika. München 1913.
- 2) Dr.J.HURT. ["]Über die Pleskauer Esten oder die sogenannten Setukesen. Helsingfors 1904.
- 3) Dr.A.LUUS. ["]Liikva ehk eeter. Tartus, 1910.
- 4) ~~Dr.J.VILMS~~. Pärivus ja valik. Tõutervise käsiraamat. K/ü."Loodus", Tartus, 1927.
- 5) V.SCHALLMAYER. Vererbung und Auslese. Jena.1920.
- 6) Sitzungsberichte der Gel.Estn.Gesellschaft 1894.Dorpat 1895.
- 7) H.E.ZIEGLER. Die Vererbungslehre in der Biologie und in der Soziologie. Jena 1918.
- 8) Живая старина. Периодическое издание отделения Этнографии Императорскаго Русскаго Географическаго Общества. Выпуск I, С.Петербург 1890.

Waiselina

Rinkowitschi

Таша

Marienburg

Marienburg

Мааконна рий.

Очертенная восточная половина листа исправл. по рекогносц. 1915 г.

Вирт, планъ Тин. Петерб. 1868 г.
Составъ Императорскаго Генеральнаго Штаба.
Планъ восточной половины по 1868 г.

3° 0'

93° 0'

2° 40'

93° 20'

12

1 2 3 4 5 6 верста

N^o

Isa

Emal

1. Vanus
2. Rahvus
3. Usk
4. Elukoht
5. Sündimise koht
6. Elukutse ehk amet
7. Abikaasade vanemate rahvus
- Isa Emal
- Isa ... Emal ...
8. Kui palju lapsi perekonnas (vanus, elus, surnud)
- (e.) (s.)
9. Kodune keel
10. Lapsed räägivad
11. Missuguses koolis käivad lapsed
12. Mis keelt tarvitavad elanikud külas läbikäimisel
13. Korteri
- a) mitu tuba ... b) mitu inimest
14. Vanemate kehviline seisukord.
- tbc., lues, gon., reumatism, trachoma.

N° 1.

	Isa.	Emä.
1.	25.	28.
2.	setu	venäläin
3.	gr. - out.	
4.	Kuusi kanta rito rd.	
5.	Kuusi kanta (ritord)	Ruõna kanta.
6.	poõllu Iäo	—
7.	setu.	venäläin.
8.	1 laps. 2 1/2 a. (e.)	
9.	Vene kiel. Setu kiel.	
10.	setu	
11.	—	
12.	setu	
13.	a) 2 b) 8.	
14.	kuusi.	

Mävenud:

N° 2.

Tu.

Sma.

1. 39a. 30.
2. Setu rind.
3. Gr. - ort. —
4. Kuna k. / rito rd / —
5. Kuna k. / rito rd / P. Kuna Klub.
6. p. lla too —
7. Setu rindesed
8. 1) 11. a 2) 10. a 3) 6. a 4) 4. a.
9. Setu rind (rindesed kring)
10. Setu rind
11. Kesti rind
12. Setu
13. a) 2. b) 6.
14. Kring.

Märksed:

N^o: 3.

	Th.	kma.
1.	251.	221.
2.	Situ	vind.
3.	91 - out	
4.	Saputje k. (vito red)	
5.	Saputje (vito red)	Vikina (Saputje red)
6.	puthuto	
7.	Situ	vindend
8.	a) 8-9 vind (e)	
9.	Vem vind	
10.		
11.		
12.	Situ vind	
13.	a) 22 b) 9	6
14.	vind	
- Mörsand!

N° 4.

Na.

Ime.

1. 53a. 45a.
2. vendl. setu
3. G- ort.
4. Saputji xula Vito rld.
5. Saputji xula (Vito rld)
6. põllu tüü —
7. vendlared. setud.
8. 1) 14a 2) 11a 3) 9a 4) 2a.
9. vendl. setu
10. setu vendl.
11. vendl. voolis
12. setu
13. a) 2 b) 6
14. tüü.

Mä vendl:

N^o: 5

72a. kma.

1. 42a. 38a.

2. setu vum.

3. q1 - out.

4. Sepuhyi kntu (vito vld)

5. Sepuhyi kntu ?

6. pöllu juu.

7. setu vum.

8. 1) va 2) 7a 3) 5a 4) 2a (e) 3 last vum.

9. vum kntu

10. setu

11. vum kntu

12. setu kntu

13. a) 1 b) 6

14. tumu

Märvum:

N: 6

	Da.	Eme.
1.	32 a.	30 a.
2.	vand	litu
3.	gr - out.	
4.	Saputji kishi (v. to red)	
5.	Saputji -	Saputji kishi.
6.	pollu Ivo -	
7.	vandred	situel
8.	1) 12 a 2) 8 a 3) 5 a.	
9.	vandred	litu vand
10.	litu vand	
11.	vand vand	
12.	litu vand	
13.	a) 1 b) 5	
14.	fund -	

Māvanud:

N° 7.

Tja.

hme-

1. 45a 45a.
2. vml vml
3. sp. - Ort.
4. Koväslora rntk f. vlt rld f.
5. Koväslora Koväslora.
6. pölln tös
7. iss vml; lms shtn. vmlans?
8. ~~Hand~~ 1) 20a. 2) 14a 3) 15a. (c)
9. vml rml
10. vml rml (ltn?)
11. vml rml
12. vml rml
13. a) 1 b) 10
14. fered.

Märksed: vml rml rml.

N^o = 8

Tia.

Uma.

1. 484. 454.
2. Lita vum.
3. q. - out.
4. Korāloru kuta / v. to vld.).
5. Korāloru. Korāloru.
6. pōllu Tū-
7. ise vum; ems Lita; vumland.
8. 1) 184. 2) 154. 3) 17. 4) 19. 5) 5.
9. vum kul
10. vum Lita
11. vum kul
12. vum
13. a) 1 b) 10
14. Luvud

Māvumud; vumtānuvud kuta.

N: 9

	Th.	Eme.
1.	60a.	55a.
2.	litu	vant.
3.	gr - out.	
4.	Korvillone ruka / v. to ruka /	
5.	Korvillone	Trintore r.
6.	pohtu tuo	
7.	is vant; lms sika.	Vantland
8.	1) 23a 2) 20a 3) 17a 4) 9a 5) 5a.	
9.	vant ruka	
10.	vant sika	
11.	vant ruka	
12.	vant ruka	
13.	a) 1 b) 7.	
14.	huvud	

Märksed: Vantland ruka.

N° 10.

M. bma.

1. 40. 34.
2. vml. det
3. gr. art.
4. Ruzova anta / v. to ml.?
5. Ruzova dōhna anta.
6. pōllentō
7. vml. vml.
8. 1) 1a (1) 2) 1a (2) 3) 1a (3)
9. vml. (det?)
10. —
11. —
12. vml. vml.
13. a) 1 b) 3
14. vml. vml.

Mārvard:

N: 11

	Isa.	Eme.
1.	45a.	42a.
2.	vend.	setu
3.	gr - out.	
4.	Rajona rante (v. to rld)	
5.	Rajona	dõhins rante.
6.	pellustõõ-	
7.	vendareid	utud
8.	1) 18a 2) 16a 3) 14a 4) 12a 5) 10a.	
9.	Vene rante (setu ?)	
10.	Vene setu	
11.	Vene rante	
12.	Vene rante	
13.	a) 1 b) 7	
14.	terved	

Mõnused: kaus melleb kaurati. vene rante ja
täpselt lastes mullerami setu rante.

N° 12

Isa. Emma.

1. isa. isa.
2. vand. lita
3. gi - ost.
4. Motorvoro (vito red)
5. Motorvoro gornškino kate.
6. polhutor
7. vandend zetud
8. 1) 21 2) 174 3) 160
9. vand vand
10. vand vand vand vand
11. —
12. vand vand
13. a) 3 b) 8.
14. vand

Märrused:

N^o = 13.

	Stk.	Antal.
1.	464.	424.
2.	Liten	vanlig.
3.	gr - art.	
4.	Koldagorithi (r, to rld)	
5.	Taniševsk.	Antvorskov.
6.	pöller tön -	
7.	setud	vanlig
8.	1) 204. 2) 174. 3) 164.	
9.	Liten	
10.	Liten (vanlig?) (vanlig)	
11.	Vanlig (vanlig)	
12.	Liten vanlig.	
13.	a) 1	b) 6
14.	ferrid	

Märksed!

ubi. post ferrid.

No. 14.

	Isa.	Eme.
1.	52.	5/9.
2.	Sita	remel.
3.	q - out.	
4.	Markavok (v. to v. M)	
5.	Markavok	Trusi kub.
6.	pollutio.	
7.	setud	remel.
8.	1) 22. (1) 2) 20 (3) 3) 17	4) 15 (5) 5) 8. (6)
9.	Sita rem	
10.	Sita rem (v. rem. kub. v. M)	
11.	kusti kub. (v. v. kub. v. M)	
12.	Sita	
13.	a) 1	b) b
14.	mus thx.	

Mā v. v. v. v.

ubi let + remel.

N° 157

Ita. Ama.

1. 364. 334.
2. seta reml.
3. gr. ort.
4. Incolores seta (vite rila)
5. Incolores Rogans.
6. pöllutäv-
7. ikä setijama reml. remlend.
8. 1) 134. 2) 124. 3) 104. 4) 84. 5) 1 $\frac{1}{2}$ 4.
9. seta reml
10. seta (vame hahvasta)
11. setti koolis
12. setta
13. a) 1 b) 11
14. mus remlt.

Märksed!

Nº 16

	Tsh.	Eme.
1.	36 a.	30 a.
2.	venel	setu
3.	gr. ort.	
4.	Potalove kute (v. to red)	
5.	Potalove	gurski kute.
6.	pothustoo	
7.	venelid	setud.
8.	1) 7a 2) 5a 3) 2a 4) 10 kumid.	
9.	venel setu	
10.	venelid (setu kult v. 2a)	
11.	— kute	
12.	setu - venel	
13.	a) 1 b) 7	
14.	venelid	

Märksused: Kute 4 a kute. Potalove kute, venelid, venelid, eme valde (kute - venelid).

N° 17.

	Им.	См.
1.	35а.	37а.
2.	рум.	ит.
3.	г. - ор.	
4.	Раџеве куќа (Хито ралас)	
5.	Раџеве	Раданова куќа.
6.	рум.
^{поплицин}	ит.
7.	1) 15а 2) 13а.	ит.
8.	1) 15а 2) 13а.	3) 3а.
9.	рум куќ	
10.	рум куќ	
11.	рум куќа.	
12.	рум куќ	
13.	а) 1 б) 3	
14.	рум.	

Не ренд:

N° 18

	Ja.	Eme.
1.	56a (summa)	31a.
2.	rend.	seth
3.	gr - out.	
4.	daburtes kula (r. to red) (r. to red)	
5.	Zaburtes	Zavurtes - Kontur kula.
6.	pöllu turo -	
7.	rendend	rend
8.	1) 14a 2) 6a	3) 3a.
9.	Yene rend	
10.	Yene rend	
11.	Yene rend	
12.	Yene rend	
13.	a) 1	b) 4
14.	terred.	

Märcused: See records with names - Karta
for info on names. Many lefty names
but some minority ones also

Nº 19.

Isa.

Ena.

1. 30a. 506a.
2. ronal. ertl.
3. gr - ort.
4. Davida - Kontas kate (v. world)
5. Davida - Kontas röm mull
6. pöllu töö
7. ronaland ertl.
8. 1) 4a.
9. rone kul ertl. kul
10. ertl. kult.
11. —
12. rone
13. a) 1 b) 5
14. ferred

Märkning: Is veed ertl. kult. ertl.
rone opob rone kult. rone is lefthys rone
ertl. kult, rone mityp rone kult.

Nº 20.

Ha.

ama.

1. 60 a. 50 a.
 2. seta renal.
 3. gr - det.
 4. Riskore rula (r. to rld)
 5. Riskore Strixpore rula.
 6. pollution.
 7. seta renal.
 8. rula last. 1. rula.
 9. rula rula seta rula
 10. rula seta
 11. rula rula
 12. seta
 13. a) 1 b) 5
 14. rula
- Mänusid!

N: 21.

	Yla.	Sma.
1.	30a.	25a.
2.	Setu	ruud
3.	gr. - vrt.	
4.	Pitkova kuta (Yto rallas)	
5.	Pitkova	Salesje kuta.
6.	pottu tuis.	
7.	in setu; lms ruudane.	(ruudane)
8.	1) 9a.	
9.	Yma kuta	
10.	Yma (Setu)	
11.	huti kuta's.	
12.	Setu	
13.	A) 1 B) 5	
14.	Tunad.	

Märuud!

N^o = 22.

	Isa.	Smu.
1.	334.	304.
2.	setu	ruud.
3.	9 p. - art.	
4.	Kuukese (Epydeuuk) kuts. / r. world.	
5.	Kuukese	Siimtuukese kuts.
6.	poolluutiv.	
7.	setu	ruud.
8.	1) 5a 2) 2a.	
9.	Vene setu	
10.	setu ruud Vene	
11.	f —	
12.	setu setu Vene	
13.	a) 1 b) 5	
14.	tuud	

Märkusel: setu elemid kuts 9 ruud 2.

Peetavaks oleb veel nende eme, kas aruand vene
ruud mõistab.

N: 23.

	Ja.	Kms.
1.	7/9 (sammal)	589.
2.	seta	ruut.
3.	gr. - vrt.	
4.	Kuukere (Epydruks) (v, w old)	
5.	Kuukere	Agave. (m... old)
6.	pöllu taa.	
7.	seta	ruut
8.	1) 20. 2) 16. 3) 11 4) 8.	
9.	seta	ruut
10.	seta	ruut
11.	vanem ruut koolis. Nuorem Eest. koolis	
12.	seta	ruut
13.	a) 1 b) 6	
14.	Fenn	

Märkusel: Kms. valdub listi seta ruut.

N° 24.

Tll.

Eme.

1. 634 (Linné)
2. Litu
3. 91 - Oct.
4. Kuvare (Epydruks) Kito rallas.
5. Kuvare 13. Pli & Kule (muremi pld)
6. jöllu Joo -
7. Litu eme vunt. 124 Litu
8. 1) 154. 2) 134. 3) 11 4) 21.
9. Litu kult.
10. Litu kult (veme kult helvanti.)
11. -Litu Kultis
12. Litu - veme
13. a) 1 b) 4
14. Kuvare

Märksed: Eme kõnab veme kult helvanti.
joo enyji. Kuvare Litu vunt.

Nº 26.

	Th.	Kma.
1.	36a.	28a.
2.	vend.	esth.
3.	9 - out.	
4.	Bowxi verk v. to red.	
5.	Bowxi "	Bowxi verk.
6.	jo the tiro	
7.	vendur	esth. red
8.	1) 4a.	
9.	vend verk	
10.	vend esth. verk & verk am.	
11.	—	
12.	vend	
13.	a) 1 b) 3.	
14.	fund	

Märkning: Vain vanimed sidemel
siv. 15. märk.

N° 27.

Jsa.

Bmei.

1. 35.
2. vendl uttl.
3. q-ort. dnt.
4. Varkali kula (Muremie veld)
5. Varkali " Varkali kula.
6. pro the tuo.
7. vendl uttl.
8. 1) 94.
9. kuthi kul
10. kuthi
11. kuthi koolis
12. Seta - vena
13. a) 1 b) 3
14. Auvud

Märkuvud. Vaire varenad römme
vime varenad.

N° 28

Th.

Sma.

1. 314. 334.
2. vund vund.
3. qv-out. dnt.
4. Yavvuli kutu (Merumia vld)
5. Yavvuli kutu Yavvuli kutu duher lora Tulu
6. ~~po lora Tulu~~
7. vund vund
8. 1) 1/2. 2) 1/2.
9. vund vund
10. vund vund
11. —
12. ltu-vund
13. a) 1 b) 4
14. vund

Mirvund: Nair vund vund vund
vund.

N^o = 29.

Ida:

Uma:

1. 364. 314.
2. ~~stott~~/ktn./ vund.
3. qv - or 7.
4. Kiehlora Kuth (Ja Fennor rld)
5. Kiehlora Norgardi Kab.
6. ^{jo}the ^{tin}-
7. ^{Le} st ^{and} ~~stott~~ vund
8. 1) 81 2) 34.
9. ^{Le} st ^{and} ~~stott~~ vund
10. ^{Le} st ^{and} ~~stott~~ vund
11. —
12. Le st ^{and}
13. a) 1 b) 7
14. fennor.

Mävenad:

N: 30

Pa. Ema.

1. 694. 614.
2. vendl. litta.
3. q1 - out.
4. Satsuruna kuta (Satsuruna vld)
5. Satsuruna Rāpina.
6. pōhūā, rep. tō.
7. vendl. litta.
8. 1) 334 v. 2) 294) 2 litta (summa) puka vendl.
9. vendl. kuta
10. vendl. litta.
11. vendl. kuta p. haves
12. vendl. litta
13. a) 1 b) 4
14. litta.

Māvendl:

N^o = 31.

	Th.	Sm.
1.	28	26
2.	Hand.	Setu
3.	gr - out.	
4.	Simni - Bowg ² i (note of determination old)	
5.	Simni - Bowg	da-drus note.
6.	potter's	
7.	Hand	Setu
8.	a) 74. 17. 3) 16. 4) 14. 9) 9.	
9.	Hand	
10.	Hand	
11.	— (Hand with note)	
12.	Hand	
13.	a) 1 b) 38	
14.	Hand	

Altogether: some notes with Hand.

N° 32.

	Th.	Ima.
1.	45 c.	42 c.
2.	Setu	Rembun
3.	gr-out.	
4.	Serpens roots (Setu vinnu vud)	
5.	Serpens	Kudis'e
6.	potlu tin	
7.	Setu	Rembun.
8.	1) 25 c. 2) 18 c. 3) 16 c. 4) 14 c. 5) 9 c.	
9.	Setu root	
10.	Setu root	
11.	Vine roots (Noremed (with roots))	
12.	Setu root	
13.	a) 1 b) 8	
14.	fermed	

Ma vused:

No 33

Jan.

Emu.

1. 38¢. 36¢.
2. Litu. rind.
3. 9 - art.
4. Supono (Saturama rld)
5. Supono rutuški
6. pöllu töv
7. Litu. rind.
8. 1) 16¢ 2) 14¢ 3) 9¢.
9. Litu. kult
10. Litu. kult
11. kisti kookis
12. Litu.
13. a) 1 b) 6
14. Litu.

Märksed. Nomin valdeb with Litu. kult.

N° 34.

Isa.

Eme.

1. 424. 334.
2. vimal letu
3. gr - ort.
4. Sabolek kuth (Sabolek vime vld)
5. Sabolek Grabelove.
6. pr the dvo-
7. vimal vimal
8. 1) 74 2) 44. 3) 24.
9. vime kul
10. vime kul
11. — kul
12. vime
13. a) 1 b) 6.
14. firmed.

Mä vimal:

N° 35

J'a.

Šma.

1. 31a. 28c.
2. vendl. urtl.
3. 91 - urtl.
4. goudiške karta (žirnešev red)
5. goudiške valre
6. pölln turo
7. vendlur urtl.
8. 1) 9a 2) 7a 3) 3a.
9. vendlur
10. vendlur
11. vendlur
12. vendlur
13. a) , b) 5
14. fennur.
Mörcused.

N° 36.

Tsa.

Ime.

1. 35a. 32a.
2. vendl setu
3. gorodiške gr - out. firmosno vld.
4. gorodiške kute (firmosno vld)
5. gorodiške saknovo kute.
6. potkuvno
7. vendl setu
8. 1) 5a 2) 2a.
9. vendl kute
10. vendl kute
11. —
12. vendl
13. a) 1 b) 4
14. Fendl.

Māncusdi.

N: 37.

Isa.

Sma.

1.	45a.	40a.
2.	crand.	setu
4) 3.	grodishke kuka (firness old.)	
3) 4.	grodishke kuka (firness old.)	
5.	grodishke	sašivov
6.	pollutov	
7.	crand.	setu
8.	1) 5a.	
9.	vem vem	
10.	vem vem	
11.	—	
12.	vem	
13.	a) 1 b) 5	
14.	turnu	

Mānused:

N° 38.

	Isa.	Kma.
1.	39 (Linné)	30.
2.	Setu	renn.
3.	Sp. - ut.	
4.	Värska kntk (Jämsköld).	
5.	Värska kntk	Muzijovi kntb.
6.	pohtuv.	
7.	Setu	renn.
8.	1) 94.	
9.	Setu knt	
10.	Setu knt	
11.	Setu knt.	
12.	Setu	
13.	a) 1 b) 1	
14.	Setu.	

Märkasid:

N° 40

	Da.	öma öma
1.	354.	30. 14.
2.	rend	setu
3.	gr - ost.	
4.	Pupoviti kark (Zimovno vld)	
5.	Pupoviti	Väike Kulljõe kark.
6.	jõhustõv.	
7.	rendland	setu.
8.	1) 54 2) 34. 3) 9 kark.	
9.	Setu rend	
10.	Setu / rend kark (alusestis gaar was)	
11.		
12.	Setu	
13.	a) 1 b) 4.	
14.	Setu	

Märused:

N° 41.

79a.

6ma.

1. ? sand 4/4.
2. silt sand.
3. gr - ost.
4. Paporiti ruti (firroso ruti)
5. Paporiti ruti r. (Kulji ruti)
6. pöllu tvi-
7. silt sand.
8. 1) 20%. 2) 16%. 3) 14%.
9. silt ruti
10. silt ruti (väh ruti kelt. juri ruti)
11. noorem ruti ruti
12. silt
13. a) 1 b) 3
14. silt

Märksed:

N° 42.

3a.

8ma.

1.

35a.

40.

2.

renul

setu

3.

gr - ust.

4.

Sakolotzi xuta (Kulji rdt)

5.

Sakolotzi

Tome xuta (firvedro rdt)

6.

potho firo-

7.

renul

setul

8.

1) 5a.

9.

xme setu

10.

xme setu xotemed leki rxi.

11.

—

12.

xme

13.

a) 1 b) 5

14.

furoid.

Mäxused:

N° 43.

Tsa.

Roma.

1. 34.
2. setu vend.
3. gi-ort.
4. disji xata (xulji red) (ortu red)
5. Jarturo xata. disji (xulji red)
6. jollu too (jollu too)
7. setud vendand.
8. 1) 64 2) 10 kumme 4) 34 5) 111.
9. xim kul
10. xim kul
11. —
12. xim
13. a) 1 b) 6
14. Tuvud.

Märkused:

N° 44.

Tsa.

Šma.

1. 53 47.
2. Letu vendl.
3. g₁ - out.
4. Bolšaji - Bmurturs ruti (p₁ t₁ - r₁)
5. Bolšaji - Bmurturs) Saturnus r₁ r₁
6. p₁ t₁ r₁ (p₁ t₁ r₁)
7. Letu vendl.
8. 1) 214. 2) 144 3) 154 4) 134 5) 114.
9. Letu r₁
10. Letu r₁
11. r₁ r₁ r₁.
12. Letu r₁
13. a) 1 b) 7.
14. Letu r₁ b) 6.

Mārcuss:

№ 45

	3 ja.	5 ma.
1.	564.	594.
2.	rem	rem
3.	go - out.	
4.	Tailors rate (Peterson's)	
5.	Ameljanov's rate (P. r.)	Museum's rate.
6.	for the two	
7.	rem	rem
8.	1) 224. 3) 184.	
	2) 20	
9.	Let's	
10.	Let's (rem rate?)	
11.	best. work	
12.	rem	
13.	a) 1 b) 6.	
14.	of	of turned.

Märksed: Ame. rem rate is red.

N° 46.

	Isa.	Emu.
1.	414.	384.
2.	Sida	vind.
3.	gr - ort.	
4.	Huvorn (P. r.)	
5.	Huvorn (P. r.)	Puderstrik. (P. r.)
6.		pöthstov.
7.	Sida	vindend
8.	1) 7a 2) 6a 3) 5a 4) 5a.	
9.	Sida vind	
10.	Sida	
11.	—	
12.	Sida	
13.	a) 1 b) 6	
14.	Sida	

Märksed:

N° 47.

	Tsa.	Ima.
1.	42 s.	32.
2.	Situ	rend.
3.	fi-ort.	
4.	Herkore ruti (Pituri-ralli.)	
5.	Herkore.	grostnikore r. (Pit, r.)
6.	jöllu töv	
7.	Situ	rendasid.
8.	1) 4 2) 2 rend.	
9.	Situ rend	
10.	Situ	
11.	—	
12.	Situ	
13.	4) 1 6) 5	
14.	Jured	
- Märensud.

No. 48.

Tsa.

Eme.

1. 44a. 32a.
2. Setu Suid.
3. G-ort.
4. Herkovs ruta (Petersi velle)
5. Herkovs Löwmetans (Pit. veld)
6. pollutiv
7. Setu Suid
8. 1) 6a. 2) 3a. 3) 1a.
9. Setu rem
10. Setu kuld
11. —
12. Setu
13. a) 1 b) 7
14. Suid

Märksund:

N° 49.

	Ha.	Eme.
1.	424.	344.
2.	Setu	Send.
3.	gr - ost.	
4.	Puutos löstiniw (Pitseri velles)	
5.	Puutos löstiniw	Motom loru (v, w rld)
6.	pöllu tää	
7.	Setu	Sendu
8.	1) 9a. 2) 7a.	
9.	vine utu	
10.	vine Setu	
11.	vine kool	
12.	Setu	
13.	a) 3 b) 5	
14.	Furud.	

Märkusel: Mus vedab vine kool
nisti.

Auhinnatöö

473511

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 01148993 9